

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมีการประกอบอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงสะท้อนขวัญ ซึ่งประชาชนมักจะให้ความสนใจติดตามเรื่องราวการกระทำดังกล่าวมาก จึงเป็นการเพิ่มความสนใจของสื่อมวลชนไปที่การกระทำดังกล่าวได้มากขึ้น ซึ่งเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดสามารถสร้างผลประโยชน์จากการกระทำความผิด โดยใช้โอกาสอันเนื่องมาจากความสนใจของสื่อมวลชน โดยปกติแล้วผู้ตีพิมพ์หรือเผยแพร่มีความเต็มใจที่จะจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อให้ได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในการเผยแพร่เรื่องราวจากการกระทำของผู้กระทำความผิด ในขณะที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่มีสิทธิในเงินจำนวนดังกล่าว ฉะนั้น องค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบในการฟ้องเรียกเงินจากกรณีดังกล่าว เพื่อเป็นการป้องกันการหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดกฎหมายให้ได้ มิเช่นนั้นสังคมจะดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้ ดังนั้นในพฤติการณ์ดังกล่าว เจ้าพนักงานของรัฐจำเป็นต้องนำวิธีการในการป้องกันการสร้างผลกำไรจากการกระทำความผิด เช่น มาตรการในการยึดทรัพย์ในกรณีพิเศษ (Special Forfeiture) เพื่อนำเงินได้ดังกล่าวมาชดเชยแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม แต่ก็มีปัญหาว่าเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นประเทศที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาก โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา เช่น รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 (The First Amendment)¹

“รัฐสภาจะบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสถาปนาศาสนา หรือห้ามการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาโดยเสรี หรือตัดทอนเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณา หรือสิทธิของประชาชนที่จะร่วมชุมนุมกันโดยสงบและที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลไม่ได้ ”

¹วิชญ์ เครืองาม, “กฎหมายแองโกล-อเมริกัน”. (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 128.

แนวความคิดว่า เมื่อผู้ใดก็ตามที่ก่อความเสียหายให้แก่ผู้อื่นจำเป็นต้องชดใช้ค่าเสียหายในการกระทำดังกล่าวต่อผู้เสียหาย ถือเป็นหัวใจของกฎหมายแพ่งดังกล่าวซึ่งกฎหมายอาญาก็ถือหลักดังกล่าวไม่น้อยไปกว่ากฎหมายแพ่งเช่นกัน เนื่องจากการได้รับการทดแทนค่าเสียหายนั้นมีอิทธิพลทำให้ผู้เสียหาย หรือเหยื่อในคดีอาญาเกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อระบบกระบวนการยุติธรรมได้ในแง่หนึ่ง

ปี 1977 มลรัฐนิวยอร์ก ได้ออกกฎหมาย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อไม่เป็นทางการว่า "Son of Sam" หรือกฎหมายป้องกันการสร้างกำไร จากการสร้างชื่อเสียงโด่งดังในทางเสื่อมเสีย โดยการกระทำผิดอาญา ตามกฎหมายดังกล่าวนั้นกำหนดว่า เมื่อใดก็ตามที่ผู้กระทำความผิดอาญาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดอาญาติดต่อเข้าทำสัญญาเพื่อที่จะขอแบ่งผลกำไรที่จะได้รับจากการเล่าเรื่องราวต่างๆจากการกระทำผิดเพื่อนำไปเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือ, ภาพยนตร์, รายการโทรทัศน์ หรือการเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ กฎหมายกำหนดให้คู่สัญญาโดยปกติจะเป็นผู้ตีพิมพ์หรือผู้ประพันธ์ ซึ่งทำการติดต่อซื้อเรื่องราวดังกล่าวจากผู้กระทำความผิดจะต้องนำผลกำไรที่ได้จากการซื้อเรื่องราวดังกล่าวมาฝากให้แก่คณะกรรมการเหยื่ออาชญากรรมแทนที่จะนำเงินดังกล่าวไปจ่ายให้แก่ผู้กระทำความผิด เพื่อที่คณะกรรมการเหยื่อจะได้นำเงินผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับไปชำระให้แก่เหยื่อ หรือผู้เสียหายจากการกระทำผิดอาญาที่ฟ้องคดีละเมิดและได้รับการตัดสินให้ชนะคดีในเวลาต่อมา

กฎหมายดังกล่าวได้รับการบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการยับยั้งฆาตกรชื่อดัง นาย David Berkowitz หรือรู้จักกันอีกชื่อว่า "Son of Sam" หรือผู้กระทำความผิดอื่นๆจากการสร้างผลประโยชน์จากอาชญากรรมที่ตนเองก่อขึ้นโดยการขายเรื่องราวที่เกิดจากการกระทำผิด แนวความคิดที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง กฎหมาย "Son of Sam" คือ การที่รัฐมีนโยบายที่จะต้องป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดสร้างผลประโยชน์จากการนำเรื่องราวในการกระทำผิดไปเล่าซ้ำและเผยแพร่ เพราะตราบใดที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อของการกระทำผิดต้องทนทุกข์ทรมานจากการกระทำดังกล่าว แต่ไม่มีสิทธิเรียกร้องใดๆ จากผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิด ซึ่งได้รับจากการเผยแพร่เรื่องราวดังกล่าว ขณะเดียวกันก็ยังคงทนทุกข์ทรมานทางจิตใจ โดยการถูกซ้ำเติมจากการรับทราบเรื่องราวการกระทำผิดดังกล่าวจากการเผยแพร่ซ้ำ นับตั้งแต่ปี 1977 เป็นต้นมา มลรัฐต่างๆ 42 รัฐ และรัฐบาลกลางประเทศสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับรูปแบบกฎหมายดังกล่าวและออกบทบัญญัติกฎหมาย "Son of Sam" คล้ายกับมลรัฐนิวยอร์ก²

²Available from: <http://www.ncvc.org/infolink/info65.htm> [2000, July 5]

สำหรับประเทศไทยเคยมีข่าวเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2540 เมื่อนายกมล กุลตั้ง วัฒนา ผู้อำนวยการสร้างหนังสือครูบ้านนอก คาดว่า ตนเองสามารถที่จะสร้างผลกำไรได้จาก เรื่องราวของจอมโกหกบรลือโลก ได้ติดต่อขอซื้อเรื่องราวชีวิตประวัติของนายสมพงษ์ เลือดทหาร โดยเสนอเงินจำนวน 100,000 บาท เพื่อแลกกับการเล่าเรื่องราวการทำความผิดของนาย สมพงษ์ โดยจะนำไปทำเป็นหนังสือและภาพยนตร์ ขนาด 35 ม.ม.เรื่อง 19 มงกุฏ³ และจากการ ศึกษาระบบกฎหมายในปัจจุบันพบว่า ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกำหนดให้เหยื่อมีสิทธิต่อ ผลประโยชน์จากเงินได้ในกรณีที่ผู้กระทำผิดได้รับจากการขายเรื่องราวในการทำความผิด เมื่อ พิจารณาจากกฎหมายหลักของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยได้บัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในการ พูดไว้ ดังปรากฏในมาตรา 39 ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรี ภาพตามมาตรานี้จะกระทำมิได้

การให้นำข่าว หรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

³หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (5 กันยายน 2540):17.

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่
กฎหมายบัญญัติ

“การให้เงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน
รัฐจะกระทำมิได้”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่ผู้กระทำความผิดเล่าเรื่องราวการกระทำความผิด เพื่อแลกกับ
ผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการเล่าเรื่องดังกล่าวก็เป็นเสรีภาพในการสื่อความหมายแสดง
ออก โดยวิธีหนึ่งซึ่งได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติดังกล่าวและถึงแม้ว่าในวรรคสองแห่งบท
บัญญัติมาตรา 39 จะกำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า การจำกัดเสรีภาพในการสื่อความหมายจะกระทำได้
ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้ม
ครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น
เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อม
ทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนก็ตาม แต่จากการค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ซึ่งกล่าวถึงทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งริบได้ ผู้เขียนพบว่า
กฎหมายไม่เปิดช่องให้ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการเปิดเผยเรื่องราวใน
การกระทำความผิดได้ นอกจากนี้หากเหยื่อหรือผู้เสียหายในการกระทำความผิดใช้บทบัญญัติแห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเปิดช่องให้ผู้เสียหายฟ้องคดีละเมิดตามที่ปรากฏในมาตรา
420 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึง
แก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้
นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดปัญหาทางนิติศาสตร์ว่า หากกรณีผู้เสียหายหรือ
เหยื่อของการกระทำผิดต้องการฟ้องเรียกค่าทดแทนในกรณีที่ผู้กระทำความผิด นำเรื่องราวในการ
กระทำความผิดไปเผยแพร่เพื่อสร้างผลประโยชน์จะสามารถทำได้หรือไม่ เนื่องจากการฟ้องคดี
ละเมิดกฎหมาย เปิดช่องให้ผู้เสียหายทำได้ โดยคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นตามผลโดยตรงอัน
เนื่องมาจากการกระทำละเมิด แต่การกำหนดค่าเสียหายนั้นศาลเป็นผู้กำหนดโดยคำนึงถึงความ
เสียหายที่แท้จริง⁴ และมุ่งเยียวยาให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนก่อนที่จะมีการละเมิด

⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438

เกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นการสมควรหรือไม่ที่ประเทศไทยจะนำหลักการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการสร้างผลประโยชน์จากการเปิดเผยข้อเท็จจริงในกระทำความผิดของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยในอนาคตต่อไป และหากจะต้องมีกฎหมาย ควรมีหลักเกณฑ์และรูปแบบอย่างไร รวมทั้งจะก่อให้เกิดข้อดีและข้อเสียในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประการใดบ้าง ซึ่งปัญหานี้ยังมีผู้ทำการศึกษามาก่อน

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ จะจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการป้องกันการสร้างผลกำไรจากการนำเรื่องราวในการกระทำความผิดไปเปิดเผย โดยในเบื้องต้นจะศึกษาให้ทราบถึงความหมายและประเภทของอาชญากรรมและเหยื่ออาชญากรรม ลักษณะของผลประโยชน์จากการเปิดเผยข้อเท็จจริง ในบทที่ 2 ซึ่งจะโยงไปถึงบทที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการกระทำ และในบทที่ 4 ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ถึงกฎหมายในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าทดแทน ตลอดจนข้อดีข้อเสียของกฎหมายดังกล่าว โดยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบจากที่ได้พิจารณากฎหมายสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 3 และจะนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะในที่สุดว่าสมควรหรือไม่ที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียกค่าทดแทนในกรณีที่ผู้กระทำความผิดนำเรื่องราวในการกระทำความผิดไปสร้างผลประโยชน์ และหากจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวควรมีหลักเกณฑ์และรูปแบบอย่างไร ตลอดจนก่อให้เกิดข้อดีข้อเสียอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) ศึกษาถึงความหมาย และประวัติความเป็นมาของการป้องกันการสร้างผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิดจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการกระทำ กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว การฟ้องร้องเรียกค่าทดแทนจากกรณีดังกล่าว กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการสร้างผลประโยชน์จากการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา

2) วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าทดแทน โดยผู้เสียหายกรณีเกิดในประเทศไทย โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีสหรัฐอเมริกาในข้อ 1

3) เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า ประเทศไทยสมควรนำหลักการของกฎหมายดังกล่าวในประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้หรือไม่ หากสมควรก็จะเสนอแนะในเบื้องต้นถึงการให้แนวทางที่เหมาะสม

ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องเรียกค่าทดแทนในกรณีดังกล่าว ตลอดจน
วิเคราะห์ถึงข้อดี-ข้อเสีย

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ตามหลักกฎหมายในปัจจุบัน ไม่มีการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการกระทำ เนื่องจากผลประโยชน์ดังกล่าวถูกพิจารณาว่า เป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำโดยทางอ้อมแยกต่างหากจากการกระทำผิดในครั้งแรก แต่ขณะเดียวกันข้อเท็จจริงดังกล่าวมีที่มาจากการกระทำให้บุคคลอื่นตกเป็นเหยื่อ ดังนั้น การนำกฎหมายป้องกันการสร้างผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ อันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้จะเป็นแนวทางช่วยคุ้มครองสิทธิของเหยื่อที่จะได้รับจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาและวิจัย

เป็นการศึกษาและค้นคว้าวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องคำพิพากษาศาลฎีกา บทความภาษาไทย และภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าวนี้มาจากห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ห้องสมุดคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา และห้องสมุดของโรงเรียนกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

- (1) ทำให้ทราบข้อเท็จจริงในการเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย จากการเปิดเผยข้อเท็จจริงจากการกระทำว่าเป็นอย่างไร
- (2) ให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดี เพื่อเรียกร้องค่าทดแทนของผู้เสียหายกรณีผู้กระทำความผิดนำข้อเท็จจริงจากการกระทำไปเผยแพร่
- (3) ให้ทราบแนวทางปฏิบัติและหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง